

## ОТЧЕТ ЗА ДЕЙНОСТТА НА ЦЕНТРАЛНАТА БИБЛИОТЕКА НА БАН ПРЕЗ 2008 Г.

Научноизследователската и научно-приложната дейност на Централната библиотека на БАН е насочена към разработване на 16 национални и международни проекта в рамките на БАН, ЕБР и Европейския съюз в областите на библиотекознанието, библиографията, българистиката и към решаване на проблеми, свързани с изследване, изграждане и управление на академичния библиотечен фонд; автоматизация на библиотечните процеси; опазване и ползване на библиотечния фонд от традиционни и електронни документи и на бази данни; създаване на информационна инфраструктура; публикуване на монографии, библиографии, справочни издания и др., които осигуряват научните и приложните изследвания и разработки в областите на математическите, физическите, химическите, биологическите, инженерните, обществените и хуманитарните науки и науките за Земята, извършвани в БАН и страната, и представят Академията като национална научна организация, която спомага за духовното и културното развитие на българското общество. За опазване на библиотечните документи и осигуряване на неограничен достъп до тях се извършва текуща дигитализация на редки и ценни библиотечни документи (българска възрожденска книжнина, микрофилмирани старобългарски ръкописи и български периодични издания до 1944г.).

Централната библиотека на БАН осъществява изследователска и приложна дейност по следните проекти:

1. Адаптиране на международни библиотечни и библиографски формати към академичната библиотечна мрежа. Внедряване на ALEPH500;
2. Изграждане на оторизирана база на автори на издания на БАН в ALEPH500;
3. Информационен маркетинг на научноизследователската дейност на БАН;
4. Академичния библиотечен фонд;
5. Библиография и научно изследване;
6. Развитие на автоматизираната система BASLIB5 и адаптирането ѝ за разпространение и внедряване в българските библиотеки;
7. Българистика/Vulgarica. Информационен бюлетин;
8. Присъствие на българистиката в образователните и научните центрове на света (база данни);
9. Чуждестранна българистика през XX век. Енциклопедичен справочник;
10. Машинно-читаеми описания и каталози на кирилски ръкописи;
11. Съвременни информационно-търсещи системи и методи на научното описание на славянските ръкописи;
12. Руската емиграция в България 1878-2008;
13. Смеховата култура през Средновековието;
14. MICHAEL. Многоезиков опис на културното наследство в Европа;
15. Новите информационни технологии в библиотеките на БАН;
16. ATHENA. Достъп до културното наследство.

Успешно функционира и постъпателно се развива интегрираната автоматизирана библиотечна система ALEPH500 за управление на библиотечните и информационните ресурси. Внедри се и се адаптира усъвършенстваната *версия 16* на системата. Информационните възможности на електронния каталог се повишават чрез редовно въвеждане на записи на новопостъпващи и на ретроконвертирани библиотечни документи (общо 110274 записи, от които през отчетната година 16941 записи). Интерфейсът на електронния каталог е преведен на български език. Продължават процесите по класифициране и предметизиране на ретроконвертирани библиотечни документи от фонда на читалнята „Акад. Стефан Панаретов”. Развива се логическата база данни на копия от средновековни ръкописи, съхранявани в Централната библиотека на БАН (общо 299 записи, от които през отчетната година 60 записи). Текущо се попълва логическата база данни HUNGARICA. Актуализира се и се редактира информацията

в базата данни „Членове на Българската академия на науките 1869 — Почетни членове, академици (действителни членове) и член-кореспонденти (дописни членове)”, представяща 589 български учени. Оторизираната база данни на автори на издания на БАН се попълва текущо (общо 13827 записа).

Централната библиотека на БАН е член на OCLC (Online Computer Library Center). Тя предоставя и обменя библиографски записи в световния каталог (WorldCat) като единствена библиотека, от която се ползват записи на транслитерирана кирилица. Продължава сътрудничеството с Британската библиотека, в резултат на което се разработва проектът “Machine-readable Description and Searchable Catalogue of Cyrillic Manuscripts”. Активно се обменя библиографски записи; решен е въпросът с транслитерацията.

Централната библиотека участва в проекта по Седмата рамкова програма на Европейския съюз ATHENA (Access to Cultural Heritage Networks across Europe), насочен към подпомагане и разширяване на участието на българските институции, които опазват културното наследство, в международния проект Europeana.

Разширява се дейността за ретроконверсия на библиотечните документи, постъпили в академичния фонд до 2003 г., като в Централната библиотека е осъществена ретроконверсията на книгите от сбирката „Старопечатни книги” (250 записа) и значителен брой записи на руски имперски книги. В деветнадесет специални библиотеки на ПНЗ се извършва ретроконверсия на библиотечните документи (тези на Института по математика и информатика, Геологическия институт, Централната лаборатория по минералогия и кристалография, Института по физиология, Института за ядрени изследвания и ядрена енергетика, Института за литература, Института по ботаника, Института по астрономия, Икономическия институт, Института за български език, Института по металознание, Библиотеката по химия, на Етнографския институт с музей, Института за изкуствознание - Библиотека музикознание, Географския институт, Института по експериментална морфология и антропология, Института за фолклор, Централната лаборатория по обща екология и Института по биология и имунология на размножаването). Успешно протичат процесите за дигитализация на редки и ценни документи — 110 заглавия старопечатни и други книги и 30 микрофилма на ръкописи.

Продължава изследването на редките и ценни български и чуждестранни книги във фонда на Централната библиотека. Издирени, анализирани и обособени са над 400 заглавия миниатюрни издания — шедьоври на издателското дело. Развива се автоматизираната система BASLIB. Разработеният програмен продукт е инсталиран в библиотеката на Софийския исторически музей на ОП “Стара София” за цялостна обработка на старопечатните книги и вестници, за създаване на електронен архив на художествената сбирка, допълнен с визуални изображения /над 1500 единици/. Изгражда се база данни по проекта “Руската емиграция в България” за публикации, музейни експонати, био-библиографски справки и архивни документи за руските емигранти за периода 1878-2008 г.

Академичният библиотечен фонд към 31.12.2008 година възлиза на 1 956 465 библ. ед., от които 1 037 468 библ. ед. книги, 890 889 библ. ед. периодични издания и 28108 библ. ед. специални видове издания. Годишният прираст наброява 32695 библ. ед. в т. ч. 7962 библ. ед. книги, 24393 библ. ед. периодични издания и 340 библ. ед. специални видове издания. Библиотечният фонд се обогати с 625 тома книги — енциклопедии, справочници, монографии в областта на обществените и хуманитарните науки в резултат на активно и успешно участие в национален проект на МОН “Българските библиотеки — съвременни центрове за четене и информираност”, а също и със 5000 тома книги дарения — личната библиотека на акад. Димитър Косев; 200 тома от личната библиотека на проф. Наум Якимови; книги от Фондация “Сейбър”; Световната банка; НАТО. Извършва се активен международен обмен на публикации. Броят на обменните партньори е 1178 библиотеки, музеи, архиви, фондации и други институции в 69 държави, на които са изпратени 14117 библ. единици академични издания. В замяна са получени 9965 библ. ед. чуждестранна литература. Най-многобройни и активни са обменните връзки с научни организации в САЩ, Германия, Русия, Франция, Украйна, Англия.

В Централната библиотека са обслужени 852 читатели в т.ч. 281 учени, които са реализирали 7391 посещения (от тях в читалните — 2330) и са ползвали 9894 библ. ед. (от тях в читалните — 6043 библ. ед.). Осъществен е достъп до чужди бази данни чрез 24 часов достъп до уеб страницата на ЦБ (URL: <http://www.cl.bas.bg>) — **SCOPUS — 55129 търсения, ScienceDirect — 53701, EBSCO — 3630, BioMed Central. Faculty of 1000 Biology — 1753 търсения.**

Продължава инвентаризацията на библиотечните фондове. Проверени са 73020 библ. ед. периодични издания. Активно се разгръща провеждането на вторичен подбор за поддържане на научнозначими и информативни фондове по профила на БАН, а също и за опазване на националното културно наследство — отчислени са 9163 тома непрофилна и остаряла по съдържание литература.

С оглед осигуряване на актуално информационно обслужване се поддържа постоянен Интернет достъп до уеб страницата на ЦБ с електронни публикации със следното съдържание:

1. Централната библиотека на БАН — история, основни функции, структура, обслужване;
2. Библиотеките на Българската академия на науките;
3. Старопечатни книги в Централната библиотека на БАН;
4. Българистика/Vulgatica. Информационен бюлетин;
5. Информационен бюлетин на Централната библиотека на БАН;
6. Он лайн ресурси.

Извършени са над 105 био-библиографски и фактографски справки; подготвят се справочно-библиографски и информационни издания; извършват се преводи и редакция на материали на български, английски, френски и унгарски езици; поддържат се справочно-библиографски картотеки и бази данни, между които:

1. БАН. Нормативни документи, научен състав, структурни звена, периодични издания;
2. Чуждестранни българисти;
3. Членове на Българската академия на науките. 1869 — Почетни членове, академици /действителни членове/, член-кореспонденти /дописни членове/.

Централната библиотека на БАН е организатор и съорганизатор на 32 изложби на национално и международно ниво, между които: “Честване на 3 март”, “Честване на 24 май”, “Празник на БАН”, “Честване на 1 ноември”, “80 години от издаването на повестта “Земя” на Елин Пелин”, “Двама ерудити — Достоевски и Победоносцев”, “Миниатюрните издания в ЦБ на БАН” и т.н.

В рамките на Националната библиотечна седмица на 15 май 2008 г. Централната библиотека организира и осъществи “Ден на отворените врати” с изложба за представяне пред обществеността на нейната история, книжно богатство, модернизация, автоматизация, бъдещо развитие. Събитието намери широк отзвук в националното и академичното пространство.

През 2008 г. продължи публикуването на електронното издание “Информационен бюлетин на Централната библиотека на БАН”, от което през годината са излезли 12 броя. В него се представят дейността и постиженията на ЦБ; поместват се авторски статии; постоянни рубрики са: Книги от Академичното издателство “Проф. М. Дринов”, постъпили във фонда на Централната библиотека на БАН; Нови постъпления във фонда на Централната библиотека на БАН; Предстоящи годишнини на членове на Академията.

Централната библиотека осъществява организационна, консултантска и координационна дейности за 48 специални библиотеки към постоянните научни звена (ПНЗ) на БАН, с които изгражда академичната библиотечна мрежа. Осъществени са над 300 консултации, изработени са три методически указания — за оценяване на библиотечните документи, срокове за съхранение на вестници и пр. Организиран и проведен са 6 школи с 369 участници с цел продължаващо обучение със следната тематика:

1. Библиографски формат MARC 21; Интегрираната автоматизирана библиотечна система ALEPH500;
2. Европейски проекти: “Minerva ES”, “Michael”;
3. WEB of Science;
4. База данни “ВИНИТИ”;
5. Лекция на проф. Ингрид Майер от Университета в Упсала, Швеция;
6. Презентация на “Дигиталната библиотека. Бизнес модел и практики на ЦБ на БАН”.

Учени от Централната библиотека на БАН са членове на експертни и контролни органи: Националният институт по стандартизация и Специализираното висше училище по библиотекознание и информационни технологии. Те участват в процесите на обучение на студенти по библиотечно-информационни науки. Централната библиотека е база за провеждане на студентска практика и за запознаване на студентите със съвременните библиотечно-информационни технологии.

Информация за Публикационната дейност на Централната библиотека на БАН (Издания на ЦБ на БАН и Публикации на сътрудниците ѝ) е поместена в *Информационен бюлетин на ЦБ на БАН, 2009, № 3*.